

Ἡ μεσιτεία τῆς Θεοτόκου

Πρωτ. Κωνσταντίνου Καραϊσαρίδη,
Ἄναπλ. Καθηγητοῦ Α.Π.Θ.

α) Τά πρίν τήν Κοίμηση τῆς Θεοτόκου.

Τά ἱερά μυστήρια πού συντελέστηκαν στό πρόσωπο τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου ἀρχίζουν μέ τή θαυμαστή σύλληψη καί γέννησή της ἀπό τοὺς ἁγίους προπάτορες Ἰωακείμ καί Ἄννα, τήν ἐν συνεχείᾳ ἀφιέρωσή της στό Ναό, τόν Εὐαγγελισμό καί βέβαια μέ τήν ὑψιστή συνέργειά της, μέ τό νά «δανείσει τή σάρκα της» στή σάρκωση τοῦ Θεοῦ Λόγου.

Τά μετά τή γέννηση τοῦ Χριστοῦ σέ σχέση μέ τό ρόλο τῆς Θεοτόκου Μαρίας ἀναφέρονται στίς κανονικές εὐαγγελικές διηγήσεις μέ ἄκρα λιτότητα. Καί τοῦτο γιατί, ὅπως εἶναι αὐτονόητο, τό παιδίον Ἰησοῦς εἶναι ὁ πρό αἰώνων Θεός καί δέν ἔχει ἀνάγκη τῆς ἰδιαίτερης συμβολῆς στή ζωή του τῆς μητέρας Του ἢ καί τοῦ μνηστορος Ἰωσήφ. Ἡ Παναγία καί ὁ Ἰωσήφ διακονοῦν πιστά τό θέλημα τοῦ Θεοῦ καί συμβάλλουν στήν ὀλοκλήρωση τοῦ σχεδίου τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων πού ἀνέλαβε ὁ Χριστός. Εἶναι ἀπλοί καί ἄδολοι «διακονητές» τοῦ θείου θελήματος.

Εἶναι χαρακτηριστική ἡ περίπτωση τῆς παρουσίας τοῦ Ἰησοῦ δωδεκαετοῦς ἐν τῷ Ναῷ, ὅπου χρειάστηκε νά διορθώσει τή συμπεριφορά τοῦ Ἰωσήφ καί τῆς Μαρίας ἀπέναντί Του, ὅταν ἐξέφρασαν τό αὐτονόητο γονεϊκό ἐνδιαφέρον ἐναντί Του. Ὁ Ἰησοῦς, κατά τήν τρέχουσα ἔκφραση «ἔβαλε τά πράγματα στή θέση τους»: «Τί ὅτι ἐζητεῖτέ με; οὐκ ἤδειτε ὅτι ἐν τοῖς τοῦ πατρός μου δεῖ εἶναι με; Καί –συμπληρώνει ὁ εὐαγγελιστής– αὐτοί οὐ συνῆκαν τό ῥῆμα ὃ ἐλάλησεν αὐτοῖς»¹. Σέ ἄλλη περίπτωση, ὅπως εἶναι ἡ παρουσία τοῦ Κυρίου καί τῆς Θεοτόκου στόν ἐν Κανᾷ γάμο, πάλι παρατηροῦμε ὅτι ὁ Κύριος «ἐπιτιμᾷ» τήν ὑπέρβαση τῆς Θεοτόκου νά τοῦ ὑποδεικνύει τήν ἔλλειψη τοῦ οἴνου: «Τί ἐμοί καί σοί, γύναι; οὐπω ἤκει ἡ ὥρα μου»². Κατανοοῦμε αὐτή τή στάση τοῦ Κυρίου ἐναντί τῆς Θεοτόκου, γιατί ἐκεῖνος καί μόνον ἀποφασίζει πότε θά κάνει «τήν ἀρχήν τῶν σημείων»³. Ἐπίσης ὁ Σωτήρας Χριστός δέν μοιράζεται μέ κανένα τή σωτηρία τοῦ κόσμου. Δέν ὑπάρχει ἄλλος Σωτήρας ἐκτός ἀπό τό Χριστό⁴. Ἐπομένως οὔτε καί ἡ Παναγία ἔχει παρόμοιο ρόλο.

Ἐνα ἀκόμη σχετικό θέμα, ἐν προκειμένῳ, εἶναι ἡ ἐπιθυμία τῆς Παναγίας καί τῶν ἀδελφῶν του νά τόν συναντήσουν. Ὁ Κύριος ἀπαντᾷ παρόμοια, ξεκαθαρίζοντας τή σχέση Του μέ τή Θεοτόκο καί τά ἀδέλφια Του ἀπό τήν πλευρά τοῦ Ἰωσήφ: «Τίς ἐστίν ἡ μήτηρ μου, καί τίνες εἰσίν οἱ ἀδελφοί μου;». Καί στή συνέχεια ἡ ἀπάντηση

τοῦ Κυρίου δίδει ἐλπίδα σέ κάθε ἄνθρωπο νά γίνει «συγγενής» τοῦ Χριστοῦ: «ὅστις γάρ ἂν ποιήσῃ τό θέλημα τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, αὐτός μου ἀδελφός καί ἀδελφή καί μήτηρ ἐστί»⁵.

β) Τά κατά καί μετά τήν Κοίμηση τῆς Θεοτόκου.

Ἄπ' ὅλα ὅσα ἀναφέρθηκαν ἕως ἐδῶ φαίνεται ὅτι ὁ Κύριος δέν ἀνέθεσε κάποιο συγκεκριμένο ρόλο πνευματικῆς ἀρμοδιότητος καί ἀποστολῆς σέ σχέση μέ τήν Ὑπεραγία Θεοτόκο. Ὅλες οἱ πληροφορίες συγκλίνουν στό γεγονός ὅτι ἡ Θεοτόκος παρακολουθεῖ ἐκ τοῦ σύνεγγυς τό ἔργο τοῦ Χριστοῦ, ὡς μία γνήσια μαθήτρια τοῦ Υἱοῦ καί Θεοῦ τῆς, Τόν συνοδεύει στό πάθος Του καί ὁ Κύριος τήν ἀνταμείβει μέ τή στοργή καί τή φροντίδα Του, ἀναθέτοντας τή μέριμνά τῆς στόν ἀγαπημένο του μαθητή Ἰωάννη⁶. Ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος, στή συνέχεια, βρίσκεται συνεχῶς ἀνάμεσα στους μαθητές τοῦ Κυρίου⁷, κατά τήν παράδοση εἶναι παροῦσα τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς, καί συνεχίζει νά παραμένει δίπλα στους Ἀποστόλους ὡς ἕνα πρόσωπο ἀπόλυτα σεβαστό, τό ὁποῖο τούς συμβούλευε καί τούς συμπαραστεκόταν. Δέν θά ἦταν ὑπερβολικό οὔτε ὑπέρμετρα συναισθηματικό νά λέγαμε ὅτι μέχρι τήν Κοίμησή τῆς παρέμεινε ἡ «μητερούλα» τῆς πρώτης Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων.

Ὅμως, κατά τήν Κοίμησή τῆς, ὅπως ἀναφέρουν ὀρισμένα κείμενα τῆς ἐκκλησιαστικῆς παράδοσης, ἡ Θεοτόκος ζητεῖ καί ἀναλαμβάνει ἀπό τόν Κύριο τόν μέγιστο ρόλο τῆς μεσιτείας πρὸς τόν Υἱό τῆς χάριν τῶν ἀνθρώπων. Ὑπάρχει ἕνας Λόγος ἄγνωστης προέλευσης, πλὴν ὅμως ἀρκετά ἐποικοδομητικός, πού περιγράφει τό πῶς προέκυψε ὁ μεσιτευτικός ρόλος τῆς Παναγίας κατά τήν ὥρα τῆς ἐνδόξου Κοιμήσεώς τῆς: «Καί εἰς τήν αὐτήν Κυριακὴν λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Κυρίου τοῖς Ἀποστόλοις· βάλετε θυμίαμα, ὅτι Χριστός ἔρχεται μετὰ στρατιᾶς ἀγγέλων· καί ἰδοὺ παραγίνεται Χριστός καθήμενος ἐπὶ θρόνου Χερουβίμ. Καί πάντων ἡμῶν εὐχομένων ἐφάνησαν ἀναρίθμητα πλήθη ἀγγέλων. Καί ὁ Κύριος ἐπὶ Χερουβίμ ἐπιβεβηκῶς ἐν δυνάμει πολλῇ, φωνήσας τήν μητέρα αὐτοῦ εἶπεν· ἀπό τοῦ νῦν ἔσται τό τίμιόν σου σῶμα μετατιθέμενον ἐν τῷ παραδείσῳ, καί ἀπλώσας ὁ Κύριος τήν ἄχραντον αὐτοῦ δεξιάν εὐλόγησεν αὐτήν· αὕτη δέ κρατοῦσα τήν ἄχραντον αὐτοῦ δεξιάν κατεφίλει λέγουσα· προσκυνῶ τήν δεξιάν ταύτην, τήν δημιουργήσασαν τόν οὐρανόν καί τήν γῆν καί παρακαλῶ τό πολυύμνητόν σου ὄνομα, Χριστέ ὁ Θεός, ὁ βασιλεὺς τῶν αἰώνων, ὁ μονογενής τοῦ Πατρός, πρόσδεξαι τήν δούλην σου, ὁ καταξιώσας δι' ἐμοῦ τῆς ταπεινῆς τεχθῆναι εἰς τό σῶσαι τό γένος τῶν ἀνθρώπων διὰ τήν ἄφραστόν σου οἰκονομίαν· πάντα ἄνθρωπον ἐπικαλούμενον ἢ δεόμενον ἢ ὀνομάζοντα τό ὄνομα τῆς δούλης σου, χορήγησον αὐτῷ τήν βοήθειάν σου. Καί πάλιν εὐξαμένη εἶπεν· Κύριε βασιλεῦ τῶν οὐρανῶν, Υἱέ τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, πρόσδεξαι πάντα ἄνθρωπον ἐπικαλούμενον τό ὄνομά σου, ἵνα δοξασθῇ ἡ γέννησή σου· ἐν ἐκάστῳ καιρῷ καί τόπῳ, ὅπου γίνεται ἡ μνήμη τοῦ ὀνόματός σου, ἀγίασον τόν τόπον ἐκεῖνον, καί δόξασον τοὺς δοξάσαντάς σε διὰ τοῦ ἐμοῦ ὀνόματος, προσδεχόμενος τήν τοιούτων πᾶσαν προσφοράν καί πᾶσαν ἱκεσίαν καί πᾶσαν εὐχήν. Ταῦτα δέ αὐτῆς εὐξαμένης ὁ Κύριος πρὸς τήν ἰδίαν μητέρα εἶπεν· Εὐφραίνου καί ἀγαλλιᾶσθω ἡ καρδιά σου·

πᾶσα γάρ χάρις καὶ πᾶσα δωρεὰ ἐδόθη σοι ἐκ τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, κάμου καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· πᾶσα ψυχὴ ἐπικαλουμένη τὸ ὄνομά σου οὐ μὴ καταισχυνηθῆ, ἀλλ' εὐρῆ ἔλεος καὶ παράκλησιν καὶ ἀντίληψιν καὶ παρρησίαν, καὶ ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, ἐνώπιον τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. Καὶ τότε τὸ πρόσωπον τῆς μητρὸς τοῦ Κυρίου ὑπὲρ τὸ φῶς ἔλαμψεν καὶ ἀναστᾶσα τῆ οἰκείᾳ χειρὶ ἠύλγησεν ἕκαστον τῶν Ἀποστόλων, καὶ ἔδωκεν πάντες δόξαν τῷ Θεῷ καὶ τοῦ Κυρίου ἀπλώσαντος τὰς ἀχράντους αὐτοῦ χεῖρας ἐδέξατο τὴν ἀγίαν καὶ ἄμωμον αὐτῆς ψυχὴν»⁸.

Ἐολόκληρη ἡ ὑμνολογία τῆς ἡμέρας τῆς ἑορτῆς τῆς Κοιμήσεως, οἱ παρακλητικοὶ κανόνες στὴν Ὑπεραγία Θεοτόκο καὶ γενικῶς ὅλοι οἱ θεομητορικοὶ ὕμνοι ἐπιβεβαιώνουν τὴν ὡς ἄνω περιγραφή τοῦ σκηνικοῦ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

γ) Ἐμεῖς καὶ ἡ μεσιτεία τῆς Θεοτόκου.

Ἐολοκληρώνουμε τὴν ἀναφορά μας στὴν ἑορτὴ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου μὲ τὰ ἐμπειρικά λόγια τοῦ Ἁγίου Σιλουανοῦ τοῦ Ἀθωνίτου, ἰδιαίτερα πάνω στό πό-τε μᾶς ἀκούει καλύτερα ἢ Θεοτόκος: «Δέν ψεύδομαι, λέω τὴν ἀλήθεια ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, πῶς γνωρίζω πνευματικά τὴν Ἄχραντη Παρθένο. Δέν τὴν εἶδα, ἀλλὰ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα μου ἔδωσε νά γνωρίσω Αὐτήν καὶ τὴν ἀγάπη της γιὰ μᾶς. Χωρὶς τὴν εὐσπλαχνία της ἡ ψυχὴ μου θά εἶχε χαθεῖ ἀπὸ πολὺν καιρό. Ἐκείνη ὅμως εὐδόκησε νά μ' ἐπισκεφθῆ καὶ νά μέ νοθετήσῃ, γιὰ νά μὴν ἀμαρτάνω. Μοῦ εἶπε: «Δέν μοῦ ἀρέσει νά βλέπω τὰ ἔργα σου». Τὰ λόγια της ἦταν εὐχάριστα, ἤρεμα, μέ πραότητα καὶ συγκίνησαν τὴν ψυχὴ. Πέρασαν πάνω ἀπὸ σαράντα χρόνια, μὰ ἡ ψυχὴ μου δέν μπορεῖ νά λησμονήσῃ ἐκείνη τὴ γλυκειὰ φωνὴ καὶ δέν ξέρω πῶς νά εὐχαριστήσω τὴν ἀγαθὴ καὶ σπλαγχνική Μητέρα τοῦ Θεοῦ.

Ἄληθινὰ αὐτὴ εἶναι ἡ βοήθειά μας ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ μόνον τὸ ὄνομά της χα-ροποιεῖ τὴν ψυχὴ. Ἄλλὰ καὶ ὅλος ὁ οὐρανὸς κι ὅλη ἡ γῆ χαίρονται μέ τὴν ἀγάπη της.

Ἄξιοθαύμαστο καὶ ἀκατανόητο πράγμα. Ζῆ στοὺς οὐρανοὺς καὶ βλέπει ἀδιάκο-πα τὴ δόξα τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ δέν λησμονεῖ κι ἐμᾶς τοὺς φτωχοὺς κι ἀγκαλιάζει μέ τὴν εὐσπλαχνία της ὅλη τὴ γῆ κι ὅλους τοὺς λαοὺς»⁹.

ἘΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Λουκ. 2, 49-50· παρόμοια ἔκφραση «τρυφερότητας» τοῦ Κυρίου ἔναντι τοῦ Πατέρα Του καὶ τοῦ Ναοῦ τῶν Ἱεροσολύμων συναντᾶμε καὶ κατὰ τὴν ἐκδίωξη τῶν ἐμπόρων ἀπὸ τὸ Ναό (Ἰωάν. 2, 16-17). 2. Ἰωάν. 2, 4. 3. Ἰωάν. 2, 11. 4. Πράξ. 4, 12 («οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ οὐδενὶ ἢ σωτηρία»)· πρβλ. Ματθ. 1, 21· 12, 21. 5. Ματθ. 12, 48-50· Μάρκ. 3, 33-35. 6. Ἰωάν. 19, 26-27. 7. Πράξ. 1, 14. 8. ΑΡΧΙΜ. ΜΕΛΕΤΙΟΥ ΚΑΛΑΜΑΡΑ, νῦν κυροῦ Μελετίου Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης, Ἐπὶ τῆ μεταστάσει, περιοδ. «Ἐκκλησία», ἀριθ. 19-20, σ. 482. Τὸ περιεχόμενο τοῦ ὡς ἄνω κειμένου, μέ διάφορες παραλλαγές, ὑπάρχει καὶ στό συναξάριο τοῦ Μηναίου τῆς 1ῆς Αὐγούστου, καθὼς καὶ σέ κείμενα τῆς ἐποχῆς τῆς Τουρκοκρατίας, ὅπως οἱ τρεῖς Λό-γοι οἱ ἀφιερωμένοι στὴν ἑορτὴ πού καταχωροῦνται στὸν Μ. Συναξαριστὴ τοῦ Ματθαίου Λαγγῆ (ἔκδ. δ', σ. 230-257), μετὰ τοὺς ὁποίους καταχωρεῖται καὶ ἕνα κείμενο τιτλοφορούμενο: «Τῆ αὐτῆ ἡμέρα ἡ ἀνά-μνησις...» πού ἀναφέρεται στὴ θαυμαστὴ διάσωση τῆς Κωνσταντινούπολης ἀπὸ τοὺς Σαρακηνούς, ὡστε νά τεκμηριωθεῖ ἡ μεσιτεία τῆς Θεοτόκου καὶ διὰ ἱστορικοῦ παραδείγματος. 9. ΑΡΧΙΜ. ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ, Ὁ Ἅγιος Σιλουανὸς ὁ Ἀθωνίτης, Ἰ. Μ. Τιμίου Προδρόμου - Ἐσσεξ Ἀγγλίας, 1990, σ. 428.